

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

2023 ел, 02 октябрь

г.Казань

КАРАР

№ 1208

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2023 – 2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләренә саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карарына үзгәрешләр кертү хакында

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2023 – 2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләренә саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карарына (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2021 ел, 6 декабрь, 1174 нче, 2023 ел, 10 апрель, 431 нче, 2023 ел, 11 июль, 818 нче карарлары белән кертелгән үзгәрешләренә исәпкә алып) түбәндәге үзгәрешләренә кертәргә:

исемен түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләренә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында»

1 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«1. Бу карарга теркәлгән «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләренә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын (алга таба – дәүләт программасы) расларга.»;

2 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«2. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгын дәүләт программасының җаваплы башкаручы итеп билгеләргә.»;

3 пунктта «Программа» сүзен «дәүләт программасы» сүзләренә алмаштырырга;

4 пунктта «Программа» сүзен «дәүләт программасы» сүзләренә алмаштырырга;

элегә карар белән расланган «2023 – 2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасын яңа редакциядә бәян итәргә (кушымта итеп бирелә).

2. Бу карарга теркәлгән исемлек нигезендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарлары үз көчен югалткан дип танырга.

3. Бу карар 2024 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә дип билгеләргә.

Татарстан Республикасы
Премьер-министры

А.В.Песошин

«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында
башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы
паспорты

1. Төп нигезләмәләр

Татарстан Республикасы дәүләт программасы кура- торы	Шәйхразыев Васил Габтелгаз улы – Татарстан Республикасы Премьер-министры урын- басары
Татарстан Республикасы дәүләт программасының жаваплы башкаручысы	Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы
Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру чоры	I этап: 2023 ел; II этап: 2024 – 2026 еллар
Татарстан Республикасы дәүләт программасы мак- саты	Татарстан Республикасында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Респуб- ликасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру
Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыруның бөтен чорында финанс белән тәэмин ителеш күләмнәре	I этап: 126,887 млн.сум; II этап: 391,369 млн.сум
Россия Федерациясе үсешенә илкүләм максатлары, 2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татар- стан Республикасы Законы белән расланган 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль- икътисади үстерү стратегиясе (алга таба – Страте- гия-2030), Россия Федерациясе дәүләт програм- масы, Татарстан Республикасы дәүләт программасы максатлары белән бәйләнеш	Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә ирешергә юнәлдереләчәк: 1) «Талантларны үзреализацияләү һәм үстерү өчен мөмкинлекләр» 2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясе үсешенә илкүләм максатына: балаларда һәм яшьләрдә гаделлек, гуманистик принципларына нигезләнган һәм барлык укучыларны үзбилгеләнүгә һәм һөнәри ориентацияләүгә юнәлдерелгән сәләтләрне һәм та- лантларны ачыклау, аларга ярдәм итү һәм аларны үстерүнең нәтижәле системасын форма- лаштыру; Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләре, тарихи һәм милли- мәдәни традицияләре нигезендә гармонияле үсеш алган һәм социаль жаваплы шәхесне тәр- бияләү өчен шартлар тудыру; 2) «Кеше капиталы» Татарстан Республикасының стратегик максатына;

2. Татарстан Республикасы дәүләт программасы күрсәткечләре

Т/с	Күрсәткеч исеме	Күрсәткеч дәрәжәсе	Арту / кимү билгесе	Үлчәү берәмлеге (Үлчәү берәмлекләре гомум-россия классификациясе буенча)	База күрсәткече		Еллар буенча күрсәткеч эһәмияте			Документ	Күрсәткечкә ирешкән өчен жаваплы	Илкүләм максатлар, Стратегия-2030 максатлары күрсәткечләре белән бәйләнеш	Муниципаль берәмлектә гамәлгә ашыру билгесе	Мәгълүмат системасы
					күрсәткече	елы	2024	2025	2026					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Татарстан Республикасында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру														
1.	Дәүләт идарәсе һәм муниципаль идарә өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә эш башкару өлеше	Татарстан Республикасы дәүләт программасы (алга таба – ДП)	арта бара торган	процент	100	2023	100	100	100	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасының «раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары	Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы	«Татарстан-2030 – глобаль конкурентлыкка сәләтле тотрыклы төбәк, «Идел-Кама» үзешчән дәүләт драйверы. Татарстан – кеше капиталының, институтларның, инфраструктураның, икътисадның, тышкы интеграциянең (Россиянең үзек Евразия регионы) һәм эчке пространствоның үзара бәйләнгән	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
												үсеш сыйфаты буенча лидер; үсеш темплары алдан бара торган, хезмәтнең халыкара бүленешенә керү дәрәжәсе югары булган төбәк» (алга таба – Стратегия-2030 ның төп стратегик максаты) дигән Стратегия-2030 ның төп стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелде		
2.	Мәгълүматның гомуми санында Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә рәсмиләштерелгән тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чаралары өлеше	ДП	арта бара торган	процент	100	2023	100	100	100	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары	Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы	Стратегия-2030 ның төп стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелгән	-	-
3.	Төзелгән норматив сүзлекләр, норматив хокукый актлар, методик тәкъдимнәмләр.	ДП	арта бара торган	берәмлек	1	2023	1	1	1	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республи-	«Татарстан Республикасы Фәннәр	Стратегия-2030 ның төп стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелгән	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	татар текстлары транслитерациясе стандартлары саны									касы дәүләт тел-ләрэн һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары	академиясе» дәүләт фәнни бюджет учреждениесе (алга таба – Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе)			
4.	Татарстан Республикасында эшләп чыгарыла торган продукциянең гомуми күләмендә Татарстан Республикасы дәүләт тел-ләрэндә этикеткалары, ярлыклары, тэгълим-намәләре булган продукция өлеше	ДП	арта бара торган	процент	73	2023	74	75	76	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт тел-ләрэн һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары	Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы	Стратегия-2030ның төп стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелгән	-	-
5.	Республиканың үсеп килүче буынын милли мәдәниятләр кыйммәтләренә тарту максатларында үткәрелгән чаралар белән колачланган балалар өлеше	ДП	арта бара торган	процент	100	2023	100	100	100	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт тел-ләрэн һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан	Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы	«Талантларны үзреализацияләү һәм үстерү өчен мөмкинлекләр» 2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясе үсешенең илкүләм максатына,	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
										Республикасы дэүлэт программа-сын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары		Стратегия-2030 ның төп стратегик максатына, шулай ук Стратегия-2030 ның «Кеше капиталы: тупланган кеше капиталы Татарстан Республикасының конкурентлык сәләтен тээмин итә. Татарстан Республикасы югары сыйфатлы тормышка ирешүгә шартлар тудыру аша төп актив буларак кеше капиталын туплауда алдынгылардан булып тора» дигән стратегик максатын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән		
6.	Ел саен квалификация күтәрү курсларын уза торган педагогик кадрлар саны	ДП	арта бара торган	кеше	1 500	2023	1 500	1 500	1 500	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дэүлэт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы	Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы	«Талантларны үзрәализацияләү һәм үстерү өчен мөмкинлекләр» 2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясә үсешенең илкүләм максатына, Стратегия-2030	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
										дәүләт программа-сын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары		ның төп стратегик максатына, шулай ук Стратегия-2030 ның «Кеше капиталы: тупланган кеше капиталы Татарстан Республикасының конкурентлык сәләтен тәэмин итә. Татарстан Республикасы югары сыйфатлы тормышка ирешүгә шартлар тудыру аша төп актив буларак кеше капиталын туплауда алдынгылардан булып тора» дигән стратегик максатын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән		
7.	Яңа ачыла торган татар мэгариф-мэдэният үзэклэрэ – Каюм Насыри институты филиаллары саны	ДП	арта бара торган	берэмлек	1	2023	1	1	1	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт теллэрэн һәм Татарстан Республикасында башка теллэрне саклау, өйрэнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы	Татарстан Республикасы Мэгариф һәм фэн министрлыгы	«Талантларны үзрелизаци-яләү һәм үстерү өчен мөмкинлеклэр» 2030 елга кадэр чорга Россия Федерациясе үсешенең илкүләм максатына, Стратегия-2030	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
										дәүләт программасын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары		ның төп стратегик максатына, шулай ук Стратегия-2030 ның «Кеше капиталы: тупланган кеше капиталы Татарстан Республикасының конкурентлык сәләтен тээмин итә. Татарстан Республикасы югары сыйфатлы тормышка ирешүгә шартлар тудыру аша төп актив буларак кеше капиталын туплауда алдынгылардан булып тора» дигән стратегик максатын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән		
8.	Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру һәм үтәү барышы турында массакүләм мәгълүмат чараларында басмалар саны	ДП	арта бара торган	берәмлек	500	2023	500	500	500	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы	Республика «Татмедиа» матбугат һәм массакүләм коммуникацияләр агентлыгы	«Талантларны үзрәализацияләү һәм үстерү өчен мөмкинлекләр» 2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясе үсешенә илкүләм максатына, Стратегия-2030	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
										дәүләт программа-сын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары		ның төп стратегик максатына, шулай ук Стратегия-2030 ның «Кеше капиталы: тупланган кеше капиталы Татарстан Республикасының конкурентлык сәләтен тәэмин итә. Татарстан Республикасы югары сыйфатлы тормышка ирешүгә шартлар тудыру аша төп актив буларак кеше капиталын туплауда алдынгылардан булып тора» дигән стратегик максатын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән		
9.	Республика архивларында, фәнни үзәкләрендә, китапханәләрендә саклана торган рус һәм татар халкының цифрлаштырылган басма (язма) мирасы документлары саны	ДП	арга бара торган	битләр	30 000	2023	30 000	30 000	30 000	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы	Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы	Стратегия-2030 ның төп стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелгән	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
										дәүләт программа-сын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары				
10.	Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясеннән читтә татар һәм рус телләрендәге милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты, журналлар һәм газеталар, аудио һәм видеоматериаллар белән тәэмин ителгән китапханәләр саны	ДП	арга бара торган	берәмлек	22	2023	22	22	22	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программа-сын раслау турында» 2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче карары	Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы	Стратегия-2030ның төп стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелгән	-	-

4. Татарстан Республикасы дәүләт программасы структурасы

Т/с	Структур элемент бурычлары	Структур элемент бурычларын гамәлгә ашырудан кетелә торган нәтижеләрнең кыскача тасвирламасы	Күрсәткечләр белән бәйләнеш
1	2	3	4
«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы			
«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» проесслы чаралар комплексы			
Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: И.Г.Һадиуллин – Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министры		Гамәлгә ашыру срогы: 2024 – 2026 еллар	
1.	Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләре яшәешен һәм аларны өйрәнүне оештыру-хокукый һәм аналитик яктан тәмин итү	Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнарны гамәлгә ашыру буенча муниципаль комиссияләр эшчәнлеген оештыру. Татарстан Республикасы халыкларының этнотел тотышына этносоциологик тикшеренү нәтижеләре эзерләнде, уздырылды һәм эшкәртелде. Мәгариф һәм социаль коммуникация системасында дәүләт теле буларак рус һәм татар телләре яшәешен мониторинглау, фәнни-гамәли тикшеренүләр үткөрү. Татар телен стандартлаштыруга юнәлдерелгән чаралар (норматив сүзлекләр, норматив хокукый актлар, методик тәкъдимнамәләр, татар текстлары транслитерациясе стандартларын эшләү һәм бастырып чыгару). Татарстан Республикасы дәүләт программасының рәсми веб-сайтына ярдәм күрсәтелде. Республика башкарма хакимият органнары һәм аларның ведомство буйсынуындагы оешмалары исемнәре язылган элмә такталарның орфография һәм пунктуация кагыйдәләренә туры килүен, татар һәм рус телләрендәге элмә такталар текстларының тәңгәллеген тәмин итү.	Төзелгән норматив сүзлекләр, норматив хокукый актлар, методик тәкъдимнамәләр, татар текстлары транслитерациясе стандартлары саны

1	2	3	4
		Жирле үзидарэ органнының норматив хокукый актлары, башка документлары Татарстан Республикасы дәүләт телләренә тәржемә ителде	
2.	Татар һәм рус телләрен, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләрен саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-методик яктан тәмин итү	<p>Сүзлекләрнең һәм китапларның төрле типлары эшләнде. Татарстан Республикасы халыкларының тарихый-мәдәни мирасы буенча булган фондлардан файдалану мөмкинлеге тәмин ителде: XX гасыр башының татар вакытлы матбугаты, язма мирас ядкәрләре цифрлаштырылды, фәнни тасвирланды.</p> <p>Татар теленең күпфункцияле полилингваль электрон лексикографик фондына ярдәм күрсәтелде һәм тулыландырылды (http://suzlek.antat.ru/).</p> <p>Язма мирас ядкәрләре цифрлаштырылды, аларның фәнни тасвирламасы эзерләнде, мәгълүматлар базасы төзелде.</p> <p>Татарстан Республикасы топонимнары каталогы эшләнде.</p> <p>Халык кулында булган һәм чит илдә сакланылган татар халкының язма мирасы фондлары һәм ядкәрләре ачыкланды</p> <p>Телләр һәм мәдәниятләр яшәеше, фольклор-диалектологик тикшеренүләр мәсьәләләре буенча семинарлар үткәрелде.</p> <p>«Филология һәм мәдәният. Philology and Culture» фәнни журналының «Русистика» бүлегенә ярдәм күрсәтеп торылды.</p> <p>«Tatarica» халыкара фәнни журналы, «Мәгариф. Татар теле» электрон журналы, башка әдәбият басылып чыкты.</p> <p>Татарстан Республикасы китапханәләре фондларын милли һәм туган як турындагы китаплар һәм периодик басмалар (шул исәптән Татарстан Республикасы халыклары телләрендәге) белән ел саен комплектланды</p>	Республика архивларында, фәнни үзекләрендә, китапханәләрендә саклана торган рус һәм татар халкының цифрлаштырылган басма (язма) мирасы документлары саны
3.	Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренә	Татарстан Республикасы дәүләт телләренең теле һәм радиотапшырулар, эш башкаруда, тышкы һәм эчке визуаль	Яңа ачыла торган татар мәгариф-

1	2	3	4
	<p>тигез хокуклы яшәешенә ярдәм күрсәтү</p>	<p>мәгълүматны рәсмиләштерүдә, юл күрсәткечләрен рәсмиләштерүдә, халыкка мәгълүмати хезмәт күрсәтүдә кулланылышы паритетлы нигездә гамәлгә ашырылды.</p> <p>Гражданнарга татар телендә түләүсез юридик ярдәм хезмәте күрсәтелде.</p> <p>Россия Федерациясе һәм дөньякүләм төбәкләрдә мәгърифәт-мәдәният үзәкләре ачылды, аларның эшчәнлегә оештырылды.</p> <p>Татар теле буенча тел сертификациясе үзәге эшчәнлегә тәмин ителде.</p> <p>«Татарстан Республикасының милли электрон китапханәсе» порталына мәгълүмати ярдәм күрсәтелде (http://kitap.tatar.ru).</p> <p>«Вконтакте» социаль челтәрендә Татарстан Республикасының рәсми бите татар телендә алып барылды.</p> <p>Татар телендәгә матур әдәбиятны, туган якны өйрәнүгә багышланган рус һәм татар телләрендәгә китапларны, татар теле дәрәслекләрен күрү буенча инвалидлар өчен махсус мәгълүмат чыганакларына күчерелде</p>	<p>мәдәният үзәкләре – Каюм Насыйри институты филиаллары саны</p> <p>Татарстан Республикасында эшләп чыгарыла торган продукциянең гомуми күләмендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә этикеткалары, ярлыклары, тәгълимнамәләре булган продукция өлеше;</p> <p>Дәүләт идарәсе һәм муниципаль идарә өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә эш башкару өлеше;</p> <p>Мәгълүматның гомуми санында Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә рәсмиләштерелгән тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чаралары өлеше</p>
4.	<p>Татар һәм рус телләрен, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләрен өйрәнүнең бербөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасында би- һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм укыту-методик яктан тәмин итү, Татарстан Республикасынан читтә татар телен өйрәнүгә һәм татар телендә укытуга булышлык күрсәтү</p>	<p>Яңа уку-укыту һәм методик комплектлар эшләнде һәм элек эшләнгәннәре яңадан эзерләнде.</p> <p>Туган телдә укытыла торган гомуми белем бирү оешмалары өчен татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты, татар телендәгә башка предметлар буенча дәрәслекләргә һәм укыту-методик кулланмаларга, Татарстан Республикасының тарихи-мәдәни һәм этник үзенчәлекләрен чагылдыра торган дәрәслекләргә экспертиза оештырылды һәм үткәрелде.</p> <p>Татар телендә табигый-фәнни һәм гуманитар цикллар буенча уку-укыту һәм методик комплектлар эзерләнде.</p> <p>Татарстан Республикасы гомуми белем бирү оешмалары-</p>	<p>Ел саен квалификация күтәрү курсларын уза торган педагогик кадрлар саны;</p> <p>Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясеннән читтә татар һәм рус телләрендәгә милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты, журналлар һәм газеталар, аудио һәм видеоматериаллар белән тәмин ителгән китапханәләр саны</p>

1	2	3	4
		<p>ның күпмилләтле сыйныфлары өчен уку-укыту һәм методик комплектларның басма формалары ясалды.</p> <p>Татарстан Республикасы гомуми белем бирү оешмаларында челтәрле полилингваль алып бару системасы эшчәнлеген оештырылды һәм дәресләр үткәрелде.</p> <p>Татарстан Республикасы халкы өчен туган, туган булмаган һәм чит тел буларак татар телен өйрәнү курслары оештырылды.</p> <p>Россия Федерациясе субъектларында гомуми белем бирү оешмаларының татар теле һәм әдәбияты укытучылары, директорлары өчен квалификация күтәрү курслары оештырылды.</p> <p>Татарлар күпләп яши торган урыннарда китапханәләр татар һәм рус телләрендә милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты, журналлар һәм газеталар, аудио- һәм видеоматериаллар белән тәэмин ителде</p>	
5.	<p>Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында һәм Татарстан Республикасыннан читтә башка телләргә популярлаштыруга юнәлдерелгән эре социаль әһәмиyyətле чаралар үткәрү</p>	<p>Рус һәм татар телләре буенча халыкара олимпиадалар үткәрелде.</p> <p>Г.Тукайга багышланган Бөтенроссия туган тел форумы үткәрелде.</p> <p>Рус теле көннәре оештырылды.</p> <p>Балалар яшүсмерләр театрларының «Сәйяр» республика фестивален үткәрелде.</p> <p>Яшь шагыйрьләрнең һәм язучыларның «Илһам» («Вдохновение») бөтенроссия конкурсы үткәрелде.</p> <p>Ел саен мәктәпкәчә мәгариф оешмалары тәрбиячеләре арасында Татарстан Республикасының дәүләт телләрен саклау һәм үстерү эшенең яхшы оештыруга конкурслар уздырыла.</p> <p>Мәктәп укучылары өчен «Аксаков укуллары», «Онегин укуллары», Л.Н.Толстой исемендәге конференция, «Шәжәрәләр – нәсел агачы» («Родословные – древо поколений»), Каюм Насыри, Туфан Миннуллин, Габдулла Тукай исемендәге фәнни-гамәли конференцияләр үткәрелде.</p>	<p>Республиканың үсеп килүче буынын милли мәдәниятләр кыйммәтләренә тарту максатларында үткәрелгән чаралар белән колачланган балалар өлеше</p>

1	2	3	4
6.	Интернет-киңлектә уңайлы тел мохитен булдыру һәм массакуләм мәгълүмат чараларында туган телләрне популярлаштыру	Массакуләм мәгълүмат чаралары аша Татарстан Республикасы дәүләт программасы чараларын үтәү барышы турында халыкка даими мәгълүмат житкереп торылды. Тематик телевизион программалар («Сөенеч» («Радость»), «Әдәби хәзинә» («Литературные сокровища»), «Белем дөнъясы»), мультипликацион фильмнар эшләнде. Рус-татар машина тәржемәчесе, татар теле сөйләмен анализлау һәм синтезлауның заманча системалары эшләнде, программа продуктлары локальләштерелде	Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру һәм үтәү барышы турында массакуләм мәгълүмат чараларында басмалар саны

5. Татарстан Республикасы дәүләт программасының финанс белән тәмин ителеше

Татарстан Республикасы дәүләт программасының, структур элементның исеме / финанс белән тәмин ителеш чыганагы	Гамәлгә ашыру еллары буенча финанс белән тәмин ителеш күләме, мең сум			
	2024 ел	2025 ел	2026 ел	барлығы
«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы – барлығы, шул исәптән:	132 412,0	126 533,0	132 424,0	391 369,0
федераль бюджет	0,0	0,0	0,0	0,0
Татарстан Республикасы бюджеты	132 412,0	126 533,0	132 424,0	391 369,0
территориаль дәүләт бюджеттан тыш фондлар бюджетлары	0,0	0,0	0,0	0,0
бюджеттан тыш чыганаclar	0,0	0,0	0,0	0,0
«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» процесслы чаралар комплексы – барлығы, шул исәптән:	132 412,0	126 533,0	132 424,0	391 369,0
федераль бюджет	0,0	0,0	0,0	0,0
Татарстан Республикасы бюджеты	132 412,0	126 533,0	132 424,0	391 369,0
территориаль дәүләт бюджеттан тыш фондлар бюджетлары	0,0	0,0	0,0	0,0
бюджеттан тыш чыганаclar	0,0	0,0	0,0	0,0

Татарстан Республикасы
Министрлар Кабинетының
2020 ел, 10 сентябрь, 821 нче
карары белән расланды
(Татарстан Республикасы
Министрлар Кабинетының
2023 ел, 2 октябрь, 1208 нче
карары редакциясендә)

«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы

«Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру өлкәсендә стратегик өстенлекләр

I. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү өлкәсендә агымдагы халәтне бәяләү

Татарстан Республикасының үзенчәлеге булып республика халкының полиэтниклыгы һәм поликонфессиональлеге тора. Татарстан Республикасында 175 милләт вәкиле яши. Татарстанның ижтимагый үсеше аның территориясендә яшәүче халыклар вәкилләренең тыгыз этномәдәни үзара йогынтысы һәм гореф-гадәтләренең бер-берсенә үтеп керүе белән характерлана.

Глобальләшү арта торган, мәдәният чикләре юкка чыгып барган эпохада милли үзенчәлекләргә, телне һәм мәдәни мирасны саклау һәм үстерү мәсьәләсе актуальләшә.

Массакүләм коммуникация чараларының үсеше тел процессларына зур йогынты ясады. «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәре, мультимедиа мәгълүмат чаралары үсеше белән коммуникация чикләрен үтеп чыгу телләргә яшәш өлкәсен киңәйтә һәм аларның инструменталь ролен арттыра: алдынгы позицияләргә яңа өстенлекле технологияләр алга чыга. Моны аңлап, Татарстан Республикасында татар телендә интерактив проектлар булдыру эше алып барыла: заманча операция системаларны локальләштерү, татар телендә электрон корпусын, виртуаль клавиатура, шулай ук мобиль операция системалар өчен сүзлекләр булдыру буенча. Шулай ук вакытта, технологияләр үсешен исәпкә алып, үткәрелә торган эшләргә даими камилләштерү таләп ителә.

Гуманитар фәннәр, аерым алганда тел белеме өлкәсендә фәнни-фундаменталь тикшеренүләрнең торышына анализ ясау үз илебез, дөньякүләм лингвистикасының, шулай ук татар тел белеменең өр-яңа казанышларын тулысынча исәпкә ала торган теоретик характердагы фундаменталь хезмәтләрнең житмәвен күрсәтә. Рус һәм татар филологиясе өлкәсендә тикшеренүләрнең сыйфат дәрәжәсен күтәрү, аларның нәтижеләрен Татарстан Республикасының фәнни һәм белем бирү оешмалары

эшчәнлегенә кертү мөһим бурычлар булып тора. Татар телен фән өлкәсендә, шул исәптән академик яки гыйльми дәрәжә алуға квалификацияле эшләр язу өлешендә куллану да үзенәң актуальлеген саклай.

Язма мәдәни истәлекләренә саклау (консервацияләү, реставрацияләү), Татарстан Республикасы китапханәләренә һәм архив саклагычларының кулъязмаларын һәм иске басма китапларын цифрлаштыру мөһим бурычлардан булып тора. Чит ил архивларында саклана торган татар теленә язма истәлекләрен ачыклау һәм алып кайту эшен дәвам итәргә, тикшеренүчеләренә һәм киң жәмәгатьчеләкнең әлеге материаллардан файдалана алу мөмкинлеген тәмин итү эшен дәвам итәргә кирәк.

2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясенә дүләт милли сәясәт стратегиясә нигезендә нигез булып торган максатчан юнәлешләр – гомумроссия гражданлык үзәнен ныгыту, этномәдәни күптөрлелекне саклау һәм үстерү, милли һәм миллиәтара мөнәсәбәтләренә гармонизацияләү. Татарстан Республикасында традицион рәвештә гомумроссия гражданлык һәм Татарстан тәңгәллеген ныгытуға, мәдәни һәм тел традицияләрен трансляцияләүгә, яшь буында туган телгә һәм рухи мираска карата мөһим тәрбияләүгә һәм этник тиндәшлекне формалаштыруға аерым игътибар бирелә. Сөйләм юнәлешендәге лагерьларга, туган телләрдәге профильле сменаларга, конференцияләргә һәм олимпиадаларга карата зур кызыксыну булу әлеге юнәлештәге эшенә таләп ителүен һәм аны дәвам итәргә кирәклеген раслай. Шулай ук ижтимагый оешмалар инициативаларын бүләкләү, яңа заманча яшьләр һәм балалар проектларын булдыру зарури.

Татарстан Республикасының барлык муниципаль берәмлекләрендә дүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының структур бүлекчәләре эшли, аларның функциясенә Татарстан Республикасы дүләт телләре турындагы законнарны һәм «Татарстан Республикасында дүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасы дүләт программасын (алга таба - Татарстан Республикасы дүләт программасы) гамәлгә ашыру мәсьәләләре кертелгән.

Дүләт идарәсе һәм муниципаль идарә өлкәсендә, мәгълүмат-коммуникация өлкәсендә һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсендә Татарстан Республикасы дүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның тигез нисбәтенә зур игътибар бирелә.

Татарстан Республикасы дүләт программасының төп юнәлеше – мәдәниятара интеграция (күпмәдәниятле мохит) шартларында телләр һәм мәдәниятләр үсеше өчен белем бирү киңлеген саклау һәм хәзерге дөньяда конкурентлык сәләтен тәмин итә торган күләмле белемнәр багажына һәм киң белемгә ия булган полилингваль, гармонияле толерант шәхес формалаштыру. Республикада туган телдә белем алу һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның туган телләрен өйрәнү өчен шартлар тудырылган. Аерым алганда, Татарстан Республикасының гомуми белем бирү оешмаларында жиде туган тел өйрәнелә: рус, татар, чуваш, мари, удмурт, мордва, иврит, шулай ук биш туган телдә укыту һәм тәрбия бирү алып барыла. Халыкның этномәдәни ихтыяжларын гамәлгә ашыру мөмкинлекләрен киңәйтүгә Татарстан Республикасының өстәмә белем бирү системасы ярдәм итә. 46 өстәмә белем бирү үзәгендә (якшәмбе мәктәпләрендә) Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренә 23 теле өйрәнелә.

Укыту методикаларын һәм технологияләрен камилләштерү, укыту-методик комплектларны янарту, мәгълүмат технологияләрен кертү, уку-укытуның коммуникатив өлешен тәмин итү, телләр өйрәнүнең мультимедиа контентын эшләү мөһим бурыч булып тора.

Туган телләрен укыту методикаларын һәм технологияләрен камилләштерү максатларында һәм федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә, Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе, Татарстан Республикасы Мәгарифне үстерү институты тарафыннан Татарстан Республикасының гомуми белем бирү оешмаларының 1 – 11 сыйныфлары өчен «Татарстан Республикасы дәүләт теле – татар теле», «Туган тел», «Туган әдәбият», «Туган телдә әдәби уку» укыту предметлары буенча якынча белем бирү программалары эшләнә.

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенең Г.Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты базасында, татар телен төрле дәрәжәдә белүләрен исәпкә алып, укучыларның коммуникатив компетенцияләр үсешенә юнәлдерелгән 1 – 4 сыйныфлар өчен «Туган тел (татар теле)» предметы буенча яңа буынның укыту-методик комплектлары эшләнә: рус телендә укыта торган Татарстан Республикасының гомуми белем бирү оешмалары укучылары өчен төп дәрәжә, туган татар телендә укыта торган Татарстан Республикасы гомуми белем бирү оешмалары укучылары өчен тирәнтен дәрәжә.

Халыкны туган телдә язылган әдәбият белән тәмин итү максатларында шәһәр һәм авыл китапханәләре фондлары ел саен Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендә ижат ителгән әдәбият белән тулыландырыла. Гомумфайдалану китапханәләре фондлары составында Россия Федерациясе халыклары телләрендә милли әдәбиятнең өлеше 26 проценттан артык тәшкил итә, бу ил буенча иң яхшы күрсәткечләрнең берсе булып тора. Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендә нәшрият эшчәнлеген алып барыла. Язма мәдәни истәлекләрен саклау һәм тикшеренүчеләрнең һәм жәмәгатьчелекнең әлегә материаллардан файдалана алу мөмкинлеген тәмин итү максатларында Татарстан Республикасы Милли китапханәсе каршында рус һәм татар халыклары язма мирасының «Книга» – «Китап» электрон мәгълүмат базасын төзү эше дәвам ителде.

Тел сәясәтенең иң төп казанышы, аның нәтижәлелек күрсәткече булып, һичшиксез, телләрнең барлыкка килгән конструктив үзара хезмәттәшлеге атмосферасын, Татарстан күпмилләтле халкының милли-тел мәнфәгатьләренә тотрыклы балансын тәмин итү тора. Аларны объектив өйрәнүгә һәм гамәлгә ашырыла торган чараларга үз вакытында төзәтүләр кертүгә Татарстан Республикасында этнотел вазгыятенә мониторинг үткәрү булышлык итә.

II. Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт сәясәте өстенлекләрен һәм максатларын тасвирлау

Татарстан Республикасы дәүләт программасының өстенлекләре Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында» 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли

сәясәте стратегиясенә, Россия Федерациясе Президентының «2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясе үсешенә милли максатлары турында» 2020 елның 21 июлендәге 474 номерлы Указына, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә 2021 елның 1 октябрдәге 2765-б номерлы боерыгы белән расланган Россия Федерациясе Хөкүмәтенә 2024 елга кадәрге чорда һәм 2030 елга кадәрге план чорына Россия Федерациясе үсешенә милли максатларына ирешү буенча бердәм планга, «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында» 2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясенә (алга таба - Стратегия-2030), шулай ук Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясен раслау турында» 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясенә туры килә.

Татарстан Республикасы дәүләт программасы Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр өлкәсендә дәүләт сәясәтенә телләр үсешен һәм аларның үзара гармонияле бәйләнештә булуын, республикада яшәүче халыклар вәкилләренә милли тел мәнфәгатьләренә тотрыклы балансын саклауны күздә тоткан төп принциплары нигезендә эшләнә.

Татарстан Республикасы дәүләт программасының максаты – Татарстан Республикасында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру, ул түбәндәге күрсәткечләргә ирешү белән характерлана:

Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә рәсмиләштерелгән урам күрсәткечләре өлешен 2026 елда урам күрсәткечләренә гомуми санында 2023 елга карата 6 процентка арттыру;

2026 елда Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә халыкка мәгълүмати хезмәт күрсәтү өчен тимер юл һәм елга вокзаллары, автовокзаллар һәм аэропортлар территорияләренә һәм урыннарын тәмин итү өлешен 2023 елга карата 15 процентка арттыру;

Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә этикеткасы, ярлыклары, инструкциялар булган продукция өлешен, Татарстан Республикасында чыгарыла торган продукциянең гомуми күләмендә 2026 елда 2023 елга карата 3 процентка арттыру;

Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә һәм жирле халыкның туган телендә күрсәткечләр һәм вывескалар өлешен 2023 елга карата 6 процентка арттыру.

Татарстан Республикасы дәүләт программасы чаралары Татарстан Республикасында телләргә саклауның һәм үстерүнең барлык төп аспектларын үз эченә ала, атап әйткәндә:

1. Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләргә яшәшә һәм аларны өйрәнүгә оештыру-хокукый һәм аналитик яктан тәмин итү.

2. Татар һәм рус телләрен, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләргә саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-методик яктан тәмин итү;

3. Татарстан Республикасы дәүләт телләргә буларак татар һәм рус телләренә тигез хокукы яшәшә һәм ярдәм күрсәтү.

4. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка телләрен өйрәнүнең бербөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасында би- һәм полилингваль белем системаларын оештыру һәм укыту-методик озата бару.

5. Татарстан Республикасынан читтә татар телен укытуга һәм укытуга ярдәм итү.

6. Татарстан Республикасында һәм Татарстан Республикасынан читтә Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә популярлаштыруга юнәлдерелгән эре социаль эһәмиятле чаралар үткәрү.

7. Интернет киңлектә уңайлы тел мохите булдыру һәм массакүләм мәгълүмат чараларында туган телләргә популярлаштыру.

III. Стратегик өстенлекләр, илкүләм максатлар һәм Стратегия-2030 максатлары, Россия Федерациясә дәүләт программалары күрсәткечләре белән үзара бәйләнеш турында белешмәләр

Татарстан Республикасы дәүләт программасының максатлары һәм бурычлары Россия Федерациясә Президентының «2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясә үстерүнең илкүләм максатлары турында» 2020 елның 21 июлендәгә 474 номерлы Указына белән билгеләнгән 2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясә үсешенә илкүләм максатларын, Россия Федерациясә Хөкүмәтенә 2021 елның 1 октябрәндәгә 2765-б номерлы боерыгы белән расланган Россия Федерациясә Хөкүмәтенә 2024 елга кадәргә чорда һәм 2030 елга кадәргә план чорына Россия Федерациясә үсешенә милли максатларына ирешү буенча бердәм планын, шулай ук Стратегия-2030 исәпкә алып формалаштырылган.

Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә юнәлдереләчәк:

«Талантларны үзреализацияләү һәм үстерү өчен мөмкинлекләр» 2030 елга кадәргә чорга Россия Федерациясә үсешенә илкүләм максатына ирешүгә;

Стратегия-2030 төп стратегик максаты - «Татарстан-2030» – глобаль конкурентлыкка сәләтле тотрыклы төбәк, «Идел-Кама» үсеш полюсы драйверын тормышка ашыруга. Татарстан – кеше капиталының, институтларның, инфраструктураның, икътисадның, тышкы интеграциянең (Россиянең үзәк Евразия регионы) һәм эчке пространствоның үзара бәйләнгән үсеш сыйфаты буенча лидер; үсеш темплары алдан бара торган, хезмәтнең халыкара бүленешенә керү дәрәжәсә югары булган төбәк», шулай ук «Кеше капиталы: тупланган кеше капиталы Татарстан Республикасының конкурентлык сәләтен тәмин итә» Стратегия-2030 Татарстан Республикасының стратегик максатын гамәлгә ашыруга. Республика яшәүнең югары сыйфатына ирешү шартларын тудыру аша төп актив буларак кеше капиталын туплауда алдынгы булып тора».

IV. Дәүләт идарәсә бурычлары, аларны икътисад тармакларында һәм дәүләт идарәсә даирәсендә нәтижәле хәл итү ысуллары

Татарстан Республикасы дәүләт программасы максатларына ирешү өчен түбәндәгә бурычлар хәл ителә:

Татарстан Республикасында тел сәясәтен норматив хокукий тәмин итүне камилләштерү;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның этномәдәни һәм тел күптөрлелеген саклап калу һәм аларга ярдәм итү, аларның рухи уртаклыгын ныгыту;

Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның туган телләрен саклау һәм аларга ярдәм итү өчен оптималь шартлар тудыру;

гражданның туган телне өйрәнүгә хокукларын тәмин итү;

Россия Федерациясе халыклары телләре арасынан туган телдә мәктәпкәчә, башлангыч гомуми һәм төп гомуми белем алу һәм туган телне Россия Федерациясе халыклары телләре исәбеннән, шул исәптән туган тел буларак, өйрәнү өчен оптималь шартлар тудыру;

Татарстан Республикасынан читтә татар телен укытуга ярдәм итү;

белем бирүнең күпмәдәни моделен үстерү һәм гомумроссия граждан һәм Татарстан тәңгәллеген ныгыту;

мәгариф системасында икетеллек һәм күптеллек Россия дәүләтенә этномәдәни һәм тел күптөрлелеген саклауның һәм үстерүнең нәтижәле юлы буларак куллану;

гражданның тарафыннан Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм туган телләрен үзләштерү өчен кирәкле матди һәм оештыру шартларын булдыру;

Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрен саклау һәм үстерү процессларын фәнни һәм фәнни-методик яктан тәмин итү

теле- һәм радиопрограммалар, аудио- һәм видеоматериаллар житештергәндә, интернет-ресурслар булдырганда, Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендә басма продукция чыгарганда ярдәм күрсәтү;

Татарстан Республикасындагы этнотел вәзгыяте мониторингы.